

i Helsingfors
Militärattachén
Nr 490/1941
Hb nr K 6.

Helsingfors den 13.juni 1941.

Broder,

Hade igår en intressant kväll med Airo, som trots många-
handa göromål gav sig tid att ägna mig några timmar.

Ifråga om den aktuella situationen gav han den överras-
kande upplysningen, att fältmarskalken skulle vara helt med på den
utveckling sakerna hade tagit. (Här bör man kanske ställa sig en
smula skeptisk. Airo hör nog inte till de mera inspirerade uttolkar-
na av fältmarskalkens psyke./ Jag insköt också, att det strede mot
M:s hela tidigare linje, men A vidhöll sin utsago. Skälet till om-
svängningen vore detsamma, som varit bestämmande för Airo själv.
Finland är i själva verket numera så isolerat, att när en chans erbj[ö-]
des att vara med om att slå sig fri från Ryssland, så måste man gri-
pa den. Man citerade i detta sammanhang ett finskt ordspråk, vars
exakta ordalydelse på finska jag tyvärr inte kan återge, men på en-
kel svenska översatt lyder "Man skall aldrig sluta att strida mot
djävulen och ryssen." Han hade självfallet en hel del kommentarer
kring svensk politik. Kärnpunkten i resonemanget var, att vi betrak-
tade vår neutralitet som ett självändamål i st f att den endast bör
vara ett av medlen för att värna landets frihet och oberoende.

I fortsättningen sade han, att Ryssland hade med alla sin[a]
trakasserier efter freden i mars 1940 visat vad det förde i skölden.
Därför hade Finland aldrig något gott att vänta. Som exempel an-
fördes de upprepade kraven på materiell gottgörelse (järnvägsmaterie[1,]
fabriksinventarier), transiteringen till Hangö, underblåsandet av
kommunistagitationen, saboterandet av handelsavtalen, allt ägnat att
beröva finnarna alla illusioner om ryska fredliga avsikter för fram-
tiden. Vinterns erfarenheter hade öppnat ögonen såväl på Ryti som på
andra och övervunnit även fältmarskalkens på andra motiv grundade be[-]

Till Avdelningschefen vid Försvarsstabens underrättelseavdelning.

Översten m m A.F.C. Adlercreutz.

tänkligheter. För repressalier från Amerikas eller Englands sida efter kriget var man inte rädd. Finland gjorde i det inträdda läget endast vad dess historiska mission fordrade. Sveriges och Finlands gemensamma historia visade tydligt, vad som alltid vore att vänta från öster, "och om vi nu ska' dö, är det bättre att göra det på detta sätt."

Det vore dock intet tvivel om utgången. Ryti hade vid ett sammanträde högtidligt förklarat. "Gud har alltid hållit sin hand över Finland och han skall göra det denna gång också."

Det var alltså ingen som helst tvekan i Airos ståndpunktstagande och som han flera gånger underströk, det spelade ingen roll för honom, att det var tyskar, man nu skulle samarbeta med. Huvudsaken vore att fienden var gemensam.

På min förmodan, att man i alla fall, om det skulle gå till strid läte tyskarna ta första steget och avvaktade lägets utveckling, svarade A, att man icke fick vänta för länge. Karelen måste tas av finska trupper, annars blev dess befrielse ingen heder för landet. Detta uttalande får självfallet helt stå för A:s personliga räkning.

Från vårt samtal är vidare att anteckna, att han bekräftade mitt bedömande - jag framförde det så - av den intagna beredskapen med undantag för 14.div (den för strategiska reserven avsedda div, som sattes upp av Åbolands militärdistrikt). Denna vore icke organiserad. För att under sommaren gardera sig mot Hangöbesättningen (omkr två ryska div) räckte det gott med den fältstarka 13.div.

Han bekräftade vidare, att generalmajor Talvela övertagit befälet över III.A.K., medan nyutnämnde generalmajoren Oinonen skulle bli chef för kavbrig ooh generalmajoren Alfthan överkommendant i Helsingfors.

Med bästa hälsning

/undert./C.Kempff

Helsinki 13. kesäkuuta 1941.

Hyvä veli,

Minulla oli eilen mielenkiintoinen ilta Airon kanssa, joka huolimatta monenlaisista töistään uhrasi ajastaan muutaman tunnin minulle.

Kysymykseen tämänhetkisestä tilanteesta hän antoi yllättävän tiedon siitä, että sotamarsalkka on täysin mukana siinä, minkä suunnan asioiden kehittyminen on ottanut. (Tähän pitää suhtautua ehkä hitusen skeptisesti. Airo ei kylläkään kuulu sotamarsalkan psyyken kaikkein inspiroivimpiin tulkitsijoihin./ Heitin hakuammuntana myös, että tämä on vastakkaisista koko M:n aikaisemmalle linjalle. Mutta A pysyi sanomassaan. Syynä kannanmuutokseen olisi se sama, joka oli myös Airoille itselleen määräävä. Suomi on itse asiassa nykyisin niin eristetty, että kun tarjoutuu tilaisuus olla mukana vapautumassa Venäjistä, siihen täytyy tarttua. Tässä yhteydessä siteerattiin suomalaista sananlaskua, jonka sanatarkkaa muotoa suomeksi en pysty valitettavasti toistamaan, mutta yksinkertaiselle ruotsille käännettynä se kuuluu ”Koskaan ei tule lopettaa taistelua pirua ja ryssää vastaan.” Hänellä oli itse asiassa joukko kommentteja Ruotsin poliittikkaa koskien. Ydinkohta päättelyssä oli se, että me tarkastelimme puolueetomuuttamme itsetarkoituksena sen sijaan, että sen tulisi olla pelkästään yksi väline maan vapauden ja riippumattomuuden puolustamiseksi.

Hän sanoi edelleen, että Venäjä on kaikilla rettelöillään maaliskuun 1940 rauhan jälkeen osoittanut, mitä se hautoi mielessään. Siksi Suomella ei koskaan ollut mitään hyvää odotettavissa. Esimerkkinä viitattiin toistuviin vaatimuksiin tavarahyvityksistä (rautatiearpeisto, tehdasinventariot), kauttakulkuliikenne Hankoon, kommunistiagitaation lietson-ta, kauppasopimusten sabotointi, kaikki omiaan riistämään suomalaisilta kaikki illusiot venäläisten rauhanomaisista tarkoituksista tulevaisuudessa. Talven kokemukset ovat avanneet silmät niin Rytiltä kuin muilta ja ovat vieläpä siirtäneet sivuun sotamarsalkan toisiin motiiveihin perustuneet duubiot. Kosta Amerikan tai Englannin puolelta sodan jälkeen ei pelätä.

Puolustusvoimien pääesikunnan tiedusteluosaston osastopäällikkö

Eversti ym. A.F.C. Adlercreutz.

Suomi teki tapahtuneessa tilanteessa vain sen, mitä sen historiallinen tehtävä edellytti. Ruotsin ja Suomen yhteinen historia osoitti selvästi, mitä oli aina odotettavissa idästä, ”ja jos me nyt kuolemme, on parasta tehdä se tällä tavoin.”

Lopputuloksesta ei kuitenkaan ole mitään epäilystä. Ryti on eräässä kokouksessa julistanut juhlallisesti. ”Jumala on aina pitänyt kättään Suomen päällä ja niin hän tulee tekemään tälläkin kertaa.”

Airon kannanotossa ei siis ollut vähäisintäkään epäilystä ja hän toisti monta kertaa, että sillä ei ollut väliä, että ne, joiden kanssa nyt toimimme yhteistyössä, ovat saksalaisia. Tärkeintä olisi, että vihollinen on yhteinen.

Pohdiskeluuni, että jos joka tapauksessa asiat etenevät tais-teluun, olisi syytä antaa saksalaisten ottaa ensimmäinen askel ja odottaa tilanteen kehitystä, Airo vastasi, että ei tule odottaa liian kauan. Suomalais-ten joukkojen tulee ottaa Karjala muutoin sen vapauttamisesta ei maalle tule kunniaa. Tämä lausuma saa ilmiselvästi jäädä Airon itsensä tiliin.

Keskustelustamme on vielä merkittävä ylös, että hän vahvisti mielipiteeni – tuon sen esille tällä tavoin – toteutetusta valmiudesta poikkeuksena 14.Div (strategiseksi reserviksi tarkoitettu divisioona, jonka perustaa Turun läänin sotilaspiiri). Tätä ei pystytetty. Kesän vartiointiin Hangon miehistöä vastaan (noin kaksi venäläistä divisioonaa) riitti hyvin-kin kenttävahvistettu 13.Div.

Hän vahvisti edelleen, että kenraalimajuri Talvela on ottanut III.A.K:n päällikkyuden, kun taas vastanimitetty kenraalimajuri Oinonen tulee ratsuväkiprikaatin päälliköksi ja kenraalimajuri Alfthan Hel-singin ylikomendantiksi.

Parhain terveisin

/allek./C.Kempff